

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่องการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ
 - 1.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
 - 1.3 หลักการบริหารงานวิชาการ
 - 1.4 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545
3. การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.1 เกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2
 - 3.2 การประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 3
 - 3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 3.4 รายงานประจำปี 2552 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
4. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2552
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ

1.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการนั้นเป็นหัวใจของโรงเรียน งานธุรการเป็นสมอง และงานสานสัมพันธ์ ชุมชนเป็นใบหน้าของโรงเรียน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2548) ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง และเป็นงานหลักเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน เพราะงานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ความนึกคิดของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีคุณค่าในสังคม การบริหารงานวิชาการจะดีมีคุณค่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (อ้างอิงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า21) ได้กล่าวถึงการบริหารงานในสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า16) กล่าวถึง ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า “การบริหารสถานศึกษา โดยการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน”

ภิญโญ สาธร (อ้างอิงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 21) ได้กล่าวถึงการบริหารงานในสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

รุ่ง ลอยเลิศ (2543, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนให้เกิดความรู้ และการศึกษาของเด็ก

โรเบิร์ต เอส.พีสท์ (อ้างอิงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า21) ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหน้าที่ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบทางวิชาการ เริ่มตั้งแต่กำหนดปรัชญา และจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมทั้งการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ตลอดจนการวัดผลเพื่อติดตามการเรียนการสอน

ให้การเรียนการสอนดำเนินงานไปได้ด้วยดี

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2545, หน้า 192) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของครู และนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สุมิตร คุณานุกร (2523, หน้า 16-17) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษาของเด็กให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดในการส่งเสริมวิชาการในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนนั่นเอง”

หวน พิณรุพันธ์ (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ต้องมีองค์ประกอบ ในหลายๆ ด้าน อาทิ ต้องมีการควบคุม ดูแลการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดแบบเรียน การจัดคู่มือครู เผยแพร่งานวิชาการ การวิจัยค้นคว้า ตลอดจนถึงการนิเทศ

อุทัย บุญประเสริฐ และโชลมาใจ ภิงคารวัฒน์ (อ้างอิงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 21) ได้ให้ความเห็นร่วมกันเกี่ยวกับความหมายของงานวิชาการได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นงานบริหารหลักสูตรให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และได้ผลผลิตของหลักสูตร ซึ่งหมายถึงตัวเด็กที่เป็นผลผลิตของหลักสูตร ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ดังนั้นการบริหารงานวิชาการหมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น เอกสารหลักสูตร กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้การจัดการศึกษาในทุกระดับดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดที่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญและจะส่งผลต่อการพัฒนา การเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นงานหัวใจหลักของสถานศึกษา โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการเป็นสำคัญ ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่งานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญในการจัดระบบงานให้รัดกุม และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น จึงมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตนาดี และค่านิยมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม
2. งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมากปริมาณงานด้านอื่นๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย
3. งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน ไม่ว่าจะป็นในรูปของงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จะจัดให้ตามสัดส่วนปริมาณงานวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นขึ้นอยู่กับปริมาณงานของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณงานด้านวิชาการ
4. งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียน การพิจารณาคุณภาพของโรงเรียนต้องอาศัยงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยพิจารณาวิธีการและผลผลิตของระบบงานวิชาการ อันได้แก่ วิธีการสอนของครู การบริหารงานวิชาการ ผลสำเร็จของครู ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ ทางด้านการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น
5. งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกัน ในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารต้องรู้จักวางแผน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมบังคับบัญชา การวินิจฉัยสั่งการ การมอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปฏิญญา สาทร (2526, หน้า 252) กล่าวว่า “ความจริงผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน

อำภา บุญช่วย (อ้างอิงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนอื่น ๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้นงานวิชาการจึงมิใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่อนออกเขียนได้ ทำเลขเก่งเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

อุทัย บุญประเสริฐ และโชลมาใจ กิงคารวัฒน์ (อ้างอิงในสันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า23) ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า การบริหารการศึกษาจะมีงานวิชาการเป็นแกนกลาง เป็นหัวใจ และมีงานด้านอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนให้งานด้านวิชาการประสบความสำเร็จ งานวิชาการจะดำเนินการไปอย่างไรขึ้นอยู่กับแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ที่กำหนดไว้เป็นกรอบใหญ่คือ หลักสูตรที่ใช้อยู่ในขณะนั้น

เอกวิทย์ ณ ถกลาง (2523, หน้า 20) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ยากยิ่ง ไม่เหมือนกับการบริหารการก่อสร้าง การบริหารการเงินหรือการบริหารบุคคล ซึ่งยุ่งยากไปแบบหนึ่ง แต่มีกำหนดระเบียบแบบแผนตายตัว ส่วนการบริหารงานวิชาการเป็นศาสตร์และศิลป์ประกอบกัน จะต้องมีหลักวิชาการที่ดี มีชั้นเชิงหรือศิลป์ในการที่จะนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมายทางวิชาการที่ต้องการ

เอ็ดเวิร์ด ดับบลิว. สมิท และคณะ (อ้างอิงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า24) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เวลาไปกับการบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งแบ่งสัดส่วนของงานแต่ละงานเป็นร้อยละดังนี้

1. งานบริหารงานวิชาการ	ร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคลากร	ร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียน	ร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน	ร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่	ร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน	ร้อยละ 5
7. งานบริหารทั่วไป	ร้อยละ 5

ดังนั้นสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนจะมีคุณภาพและมาตรฐานที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 หลักการบริหารงานวิชาการ

หลักการบริหารงานวิชาการงานวิชาการ เป็นแนวทางในการดำเนินงานทางด้านวิชาการซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง งานวิชาการในโรงเรียนจึงเป็นงานหลักในการพัฒนาคุณภาพและการบริหารงาน ซึ่งมีนักเรียนได้ให้หลักการการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า15) ได้กล่าวถึงหลักการในการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. หลักแห่งประสิทธิภาพ หมายถึง การได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุน คือ นักเรียนนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร โดยไม่ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลาและช้ากว่ากำหนด

2. หลักแห่งประสิทธิผล หมายถึง ผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นั่นคือ นักเรียนนักศึกษาที่มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณภาพ และการจัดการได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถดำเนินการบริหารงานวิชาการได้ตามภาระงาน ที่กฎกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ยกเว้นภาระงานดังต่อไปนี้ มิใช่อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

1. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
2. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
3. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

ส่วนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สถานศึกษาประเภทที่หนึ่งและประเภทที่สอง ก็สามารถดำเนินการบริหารงานวิชาการได้ทุกรายการตามภาระงานที่กฎกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเช่นกัน

ปฏิญญา สาธิต (อ้างอิงจากสันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 37) ได้ให้คำแนะนำในหลักการบริหารงานวิชาการเชิงพัฒนา ว่าควรดำเนินการดังนี้

1. หลักสูตร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา พร้อมทั้งเพิ่มเติมเนื้อหาในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในรายวิชานั้นๆ
2. แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ตรวจสอบดูเนื้อหาว่าสอดคล้องกับหลักสูตรเพียงใด การเพิ่มเติมเนื้อหากระทำโดยผู้สอน ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยนั้นๆ
3. ประมวลการสอน ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หากในสถานศึกษานั้นๆ ไม่มีประมวลการสอน ก็จะได้จัดทำขึ้นให้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร
4. ข้อสอบวิชาต่างๆ ต้องออกให้ครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร เป็นการวัดความรู้ของผู้เรียนอย่างครบถ้วน
5. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร สำหรับหลักสูตรเมื่อใช้ไปในระยะเวลาหนึ่ง ก็จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ หรืออาจปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาก็ได้
6. ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และผู้สอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายให้ความรู้และให้แนวทางในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมวิชาการ

7. ครู คณาจารย์ในสถานศึกษา ได้ผลัดเปลี่ยนกันบรรยายพิเศษเป็นครั้งคราว เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พิเศษเพิ่มเติม
8. จัดให้มีการวิเคราะห์ผลการสอบในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน
9. ส่งเสริมการอ่านหนังสือของผู้สอน เนื่องด้วยเวลาเปลี่ยนไป วิชาการด้านต่างๆ ก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้งบประมาณส่วนหนึ่งมาใช้สำหรับการจัดซื้อหนังสือ ตำราเรียนเข้าห้องสมุด
10. จัดประชุมทางวิชาการของคณะครูเพื่ออภิปรายปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน
11. ผู้บริหารสถานศึกษาควรไปเยี่ยมห้องเรียนในขณะที่ผู้สอนกำลังทำการสอน และควรทำเป็นประจำ
12. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญชวนผู้สอนที่มีประสบการณ์สูงได้เข้าเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อแนะนำการสอนให้กับผู้สอนใหม่ๆ หรือมีนโยบายในการปรับปรุงการเรียนการสอน
13. ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรสาธิตการสอนด้วยตนเอง แค่นำมาให้ผู้สอนเห็นวิธีการสอนที่ดีๆ
14. เมื่อหยุดเรียนปลายภาคเรียน ควรมีการสัมมนาผู้สอนและควรเรียนเชิญผู้สอนในสถานศึกษาอื่นๆ เข้าร่วมด้วยตามความเหมาะสม
15. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งผู้สอนไปร่วมประชุมและอบรมทางการสอนตามที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่าหลักการบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายหลายประเด็นซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าสามารถสรุปหลักการบริหารงานวิชาการดังกล่าวมาข้างต้นไว้เป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. การนำหลักสูตรไปใช้
2. การจัดแผนการเรียน และแบบเรียนที่ใช้
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางการเรียนการสอน
5. การจัดทำแผนการสอน กับแบบเรียนที่ใช้
6. การจัดกระบวนการเรียนการสอน
7. การนิเทศการเรียนการสอน
8. การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร

9. สื่อการเรียนการสอน
10. การวัดผลประเมินผล

1.4 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ที่ผู้บริหารจะต้องเข้าใจขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ เพื่อจะได้ปฏิบัติและบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งนักวิชาการศึกษาได้แบ่งขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

กมล ภู่งาม (อ้างอิงในสันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 28) กล่าวว่า งานวิชาการมีขอบข่ายครอบคลุมเกี่ยวกับงานด้านการบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารการประเมินผล การบริหารการนิเทศภายในของสถานศึกษา การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารการวิจัยและพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ และการบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

ธีรพร บัวศรี (2542, หน้า 53) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า ได้แก่ การจัดหลักสูตร การวางแผนการสอน การวัดผล การจัดทำตารางสอนและการเตรียมการสอน ก่อนเปิดภาคเรียน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กำหนดขอบข่ายภารกิจของการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการบริหารวิชาการไว้ 8 ภารกิจ คือ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. การประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา
5. การพัฒนาและใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ขอขำยภารกิจของงานบริหารวิชาการ ทั้ง 8 ภารกิจ ดังกล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากหลักการ และแนวคิดตามรายละเอียด ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกรอบ หลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สูงสุด
3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้
4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพ การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ ทุกช่วงชั้น ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่า ขอขำยของงานวิชาการแต่เดิมไม่มีเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ปัจจุบันเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องของมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มี การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอก เป็นเรื่อง สำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้ตามแนวทาง ของการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนได้รวมถึงเรื่องของสื่อ และเทคโนโลยี การศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในปัจจุบัน มักจะใช้วิธีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียนแทนการสอนซ่อมเสริม เพราะเป็น การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning = PBL)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการเป็น 12 งาน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยพลเมืองดี ของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมี แนวปฏิบัติซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

สาระแกนกลางกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานภาพปัญหาและความต้องการ ของสังคมชุมชนและท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานะภาพ สถานศึกษา

เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร

สถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายาม บูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามความเหมาะสม

1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

ใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

จากแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่า ผู้บริหาร จะต้องสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดหาคู่มือ แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มาบริการแก่ครู ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ของโรงเรียน ประเมินการใช้หลักสูตร ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำผล

การประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักและสำคัญยิ่งของบุคลากรทางการศึกษา ฐนศ ขำเกิด (2541, หน้า 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของกระบวนการเรียนรู้ว่าความสำคัญของการเรียนรู้ไม่ได้อยู่ที่ตัวเนื้อหาแต่อยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ (Process) เป็นการเรียนรู้วิธีที่เรียน (Learn how to learn) และคุณลักษณะของบุคคลแห่ง การเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตจากกระบวนการดังกล่าวคือ การเป็นบุคคลที่มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวิธี การเรียนรู้ที่เป็นระบบมีทักษะทางสังคมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการแก้ปัญหาได้ ในทุกสถานการณ์ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) ได้กล่าวถึงแนวการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา สาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการ เรียนรู้ และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้น การนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนา การเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

จากแนวปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารจะต้อง วางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู ควบคุม กำกับให้การ จัดตารางสอนของครู เป็นไปตามความเหมาะสมของครู มีการจัดเตรียมการสอนและบันทึกการสอนที่เน้นนักเรียน

เป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำโครงการและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวัดผลและ

ประเมินผล เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมทางวิชาการที่จะทำให้ทราบว่าการดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอนบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหา มีอุปสรรค มีข้อบกพร่อง และมีข้อจำกัดในเรื่องใดอย่างไร อันจะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ดียิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติ ในด้านการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

3.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

3.2 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

3.3 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียน จากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.4 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

จากแนวทางในการปฏิบัติในด้านการวัดผลประเมินผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้บริหาร จะต้องดำเนินการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลร่วมกับครู และ ฝ่ายวิชาการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับ การวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามแนวทาง ของหลักสูตร วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จัดประชุมอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถ ในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล และควบคุมติดตามการประเมินผลและนำผล การประเมินมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลจากการประเมินผู้เรียน จะทำให้

ครูได้รู้ข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนและคิดหาวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ มากขึ้น ซึ่งวิธีหนึ่งที่ครูสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีระบบ

ได้แก่ การนำเอาการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เรียกว่า“การวิจัยในชั้นเรียน” (Classroom Research) กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 34) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ดังนี้

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ในภาพรวมของสถานศึกษา

4.2 ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ ผลงานการวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การวิจัยที่กระทำโดยครูผู้สอน ในชั้นเรียน เพื่อนำเอาผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละคน

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 28) ได้กล่าวถึงสื่อการสอนว่า เป็นสิ่ง ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

5.1 ศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ

5.2 ส่งเสริมครู ให้ผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนและพัฒนา งานด้านวิชาการ

5.3 จัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางาน ด้านวิชาการ

5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากแนวปฏิบัติในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องสำรวจความต้องการของครูในการใช้วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน การสอน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมาบริการ อำนวยความสะดวกแก่ครู ส่งเสริมให้ครูได้มีการคิดค้นและผลิตวัสดุสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และควบคุม กำกับให้ครูได้ใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้กำหนดแนวทาง ในการปฏิบัติในด้าน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

- 6.1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้ง ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
- 6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง
- 6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และ ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน
- 6.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัด กระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา การนิเทศภายใน เป็นการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษา ร่วมมือกัน ปรับปรุงงานด้านต่างๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่ง คุณภาพของสถานศึกษาและของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้สอน และบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36-37) ได้กำหนด แนวทางในการปฏิบัติในด้าน การนิเทศการศึกษา ดังนี้

- 7.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา
- 7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา
- 7.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา
- 7.4 ติดตาม และประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและ

กระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษา ภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน เป็นความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารในการปรับปรุง ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงาน ของครู รวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผลสุดท้ายก็คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไป อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้การดำเนินการแนะแนวในโรงเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุผล ดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิบัติในการแนะแนวการศึกษา ดังนี้

- 8.1 การจัดระบบแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน
- 8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา
- 8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษา ในสถานศึกษา
- 8.4 ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนว การศึกษากับสถานศึกษาหรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

จากแนวทางในการปฏิบัติการแนะแนวการศึกษาดังกล่าวมา ผู้บริหารจะต้องอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนวให้กับครูในโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำข้อมูลนักเรียน รายบุคคลจัดทำงบประมาณสนับสนุนงานแนะแนวในโรงเรียน ประสานกับหน่วยงานอื่น เพื่อแนะแนวให้แก่ผู้เรียน และสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนเป็นบุคคลแห่งการแนะแนว

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 37) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในด้าน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ดังนี้

9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

9.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน คุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา

9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพ การศึกษา ในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพศึกษามากน้อยเพียงไร

10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ

(2544, หน้า 12) กล่าวว่า การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน หมายถึง การสร้าง ความเข้มแข็ง โดยการให้บุคคล ชุมชน องค์กร ทั้งของภาครัฐ เอกชน สถาบันต่างๆ รวมทั้ง สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชน มีการจัดการศึกษา อบรม แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 38) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในด้าน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ แก่ชุมชน ดังนี้

- 10.1 การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
- 10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น
- 10.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 10.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวยุติธรรม ชุมชน ท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน หมายถึง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ชุมชนต้องมีบทบาทในการพัฒนาและร่วมมือกันวิเคราะห์เนื้อหาที่มีอยู่ เพื่อปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และเงื่อนไขของชุมชน

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ การประสานความร่วมมือในด้านวิชาการกับสถานศึกษาอื่นทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้รับความรู้ที่กว้างขวางขึ้นเพราะการร่วมมือทางวิชาการเป็นการแบ่งปันสื่อ และองค์ความรู้ต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 38) ได้ให้แนวปฏิบัติในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ดังนี้

- 11.1 ประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา และต่างเขตพื้นที่การศึกษา
- 11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

จากแนวปฏิบัติในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นดังกล่าวมาทำให้ทราบว่าผู้บริหารจะต้องวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่างๆทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ แต่งตั้งบุคลากรให้มีหน้าที่

ในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และจัดระบบในองค์กร ให้มีความเหมาะสม ในการใช้เป็นสถานที่ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

12. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะให้การสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง อารุง จันทวานิช (2546, หน้า 20) กล่าวว่า โรงเรียนที่สมบูรณ์แบบนั้นต้องเป็นโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชนและโรงเรียนอื่น และปัจจัยหลักแห่งการช่วยเหลือคือ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน ส่งเสริมโรงเรียนอื่นพัฒนาครูและบุคลากรร่วมสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมชุมชน ส่งเสริมโรงเรียนอื่นพัฒนาการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 38) ได้ให้แนวปฏิบัติในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ดังนี้

- 12.1 สํารวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 12.2 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

จากแนวทางการปฏิบัติ การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องสำรวจและศึกษาข้อมูลรวมทั้งความต้องการในการสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษา จัดระบบในองค์กรให้มีความเหมาะสมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่งตั้งบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถให้มีหน้าที่ประสานให้เกิดความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 29-30) ได้กำหนดขอบข่ายด้านงานวิชาการไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดังกล่าวมานั้น ได้แสดงให้เห็นว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้านที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของผู้เรียนในทุกด้าน ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปขอบข่ายของงานวิชาการไว้ตามตาราง 1 ดังต่อไปนี้

จากการสังเคราะห์ข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการ ผู้ศึกษาได้คัดเลือกข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่เป็นตัวร่วมตั้งแต่ 3 ตัวร่วมขึ้นไปไว้ 9 ด้าน ได้แก่

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผล
4. ด้านการนิเทศภายใน
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
6. ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
7. ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้
9. ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้กล่าวไว้ว่า

“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงาม ของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสาน ระหว่าง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และ มาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับ การส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

“การประกันคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆในสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน

“คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการการสอน และการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหาร การศึกษา นอกสถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศและการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ

“กระทรวง” หมายความว่า กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็น องค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และ ทำการประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและ หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวมานั้นได้แสดงให้เห็นถึงความหมายของการศึกษา สถานศึกษา การประกันคุณภาพ และ ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งดังกล่าวมานั้น กำหนดให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ รวมถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณา ในการดำเนินการประกันคุณภาพด้วย

ดังนั้นผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) จึงมีความสำคัญต่อการประเมินคุณภาพทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและต่อผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติด้วย

3. การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 เกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553)

ชาญเจริญ ชื่อชวกรกุล (2550, หน้า 17,19) ได้กล่าวถึง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548,หน้า1,9,17) ได้สรุปตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 6 มาตรา 49 ที่ได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) หรือ สมศ.ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำหน้าที่ประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับในการประเมินรอบแรก (พ.ศ.2543-2548) นั้น สมศ.ใช้รูปแบบกัลยาณมิตรประเมินในการดำเนินการ โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน จัดทำรายงานการประเมินตนเอง เพื่อให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. จะพิจารณาเพื่อยืนยันสภาพจริงไม่ได้ตัดสินได้ ตก ผ่าน ไม่ผ่าน ประเมินเป็นรายมาตรฐาน ซึ่งผลการประเมินจะบอกถึงจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษานั้นๆ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 2 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในมาตรา 51 ได้ระบุว่า ในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนดให้ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งหมายความว่า สมศ.จะต้องให้การรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานหรือไม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เพิ่มจากการประเมินเพื่อพัฒนาในรอบแรก สมศ.จึงวางหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินที่อิงเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นและอิงสถานศึกษาเพื่อให้การประเมินมีความสมดุลระหว่างเกณฑ์ที่กำหนดกับงานที่สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อให้เป็นการเตรียมตัวที่ถูกต้อง ทำให้สถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง

หรือผู้ที่สนใจมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างถูกต้อง

สำหรับมาตรฐานที่ทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 นั้นจะไม่ได้ใช้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จะใช้มาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553) ที่พัฒนาขึ้นมา โดยจะมีรายละเอียดที่ใกล้เคียงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนทาง สมศ.ก็จะทำการประเมินมาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณาโดยใช้วิธีการเทียบเคียงในแต่ละมาตรฐานที่คล้ายกันเข้าด้วยกัน

3.2 การประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2553, หน้า 2-4) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554 ว่าการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินการจัดการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษา เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดีขึ้นซึ่งต้องเริ่มต้นจากการที่สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายใน เพื่อวางแผนพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของตนเอง ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพ มีการกำกับติดตามคุณภาพ และมีระบบการประเมินตนเองก่อน ต่อจากนั้นจึงรับการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. ซึ่งจะดำเนินการโดยพิจารณาและตรวจสอบจากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกจึงควรสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะต่างมุ่งสู่มาตรฐาน หรือคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการประเมินคุณภาพภายนอกดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา กรอบแนวทาง วิธีการที่ สมศ. กำหนด และสอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยสะท้อนความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ รวมทั้งมาตรการส่งเสริมและการขึ้นนำสังคมของสถานศึกษา

3. เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่ากระบวนการ
4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีทิศทางที่สอดคล้องกันในการประเมินคุณภาพภายนอกกับการประเมินคุณภาพภายใน
6. เพื่อสร้างความร่วมมือและเป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการดำเนินงานสู่การพัฒนาคุณภาพร่วมกัน
7. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

ตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” ในขณะที่มาตรา 49 ของพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันระบุถึงการประเมินคุณภาพภายนอกไว้ว่า “ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแล ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ระบบการประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Output/Outcome)

ซึ่งต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินผลการจัดการศึกษาดังนั้น
ความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
จึงเป็นสิ่งจำเป็น

3.4 รายงานประจำปี 2552 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา(องค์การมหาชน)

จากการรายงานประจำปี 2552 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน) (2553, หน้า 3) ได้กล่าวถึงคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2551
นโยบายที่ 3 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต 3.1 นโยบายการศึกษา 3.108 เร่งรัดการลงทุน
ด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการในทุกระดับการศึกษาและชุมชน โดยใช้โรงเรียน
เป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นหลักในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และ
ส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา และวิจัยพัฒนา
ในภูมิภาครวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน โดยเชื่อมโยง
กับบทบาทสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา

แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552-2554 นโยบายที่1 นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่ม
ดำเนินการในปีแรก 1.1 การสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อให้เกิดความ
เชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค 1.1.7 เร่งลงทุนเพื่อการพัฒนา
ประเทศ **กลยุทธ์/วิธีการ** ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา เสริมสร้างการเรียนรู้ในชุมชน
เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และครอบครัว การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ในชุมชน รวมทั้งวางพื้นฐานการศึกษาและการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยใช้ผลการประเมินของ
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นแนวทางในการยกระดับ
คุณภาพการเรียนรู้รวมทั้งการผลิต และพัฒนาครู

4. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2552

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2553)
ได้รายงานค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2552 ไว้ตามตาราง 2
ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานคะแนน O-NET ประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2552

	ภาษาไทย	สังคมฯ	อังกฤษ	คณิตฯ	วิทยาศาสตร์	สุขศึกษาฯ	ศิลปะ	การงานฯ
จำนวนผู้สอบ								
(N)	898,041	898,371	897,972	898,041	898,371	897,972	898,295	898,295
ค่าเฉลี่ย								
(Mean)	38.58	33.90	31.75	35.88	38.67	64.76	42.49	51.69
ค่ามัธยฐาน								
(Median)	36.67	32.00	28.00	32.00	37.50	68.00	43.33	53.33
ค่าฐานนิยม								
Mode	33.33	30.00	20.00	24.00	27.50	72.00	36.37	56.67
ค่าการกระจาย								
(SD.)	10.24	12.00	17.94	17.87	14.72	15.83	15.07	14.73
ค่าความเบ้								
(Sk.)	0.61	0.58	1.09	0.88	0.43	-1.02	0.21	-0.35
ค่าความโด่ง								
(Ku.)	0.40	0.47	0.90	0.56	-0.27	0.91	-0.24	-0.41
พิสัย								
(Range)	83.33	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	96.67
ค่าต่ำสุด								
(Min.)	13.33	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ค่าสูงสุด								
(Max.)	96.67	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	96.67

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้กำหนดคะแนนเฉลี่ยของแต่ละสาระการเรียนรู้ให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4 ในปีการศึกษา 2553 เพื่อให้สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้นและได้คะแนนเฉลี่ยตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 กำหนด โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้รายงานคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2552 ไว้ดังนี้

ตาราง 3 แสดงคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ระดับสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับ ประเทศ ปีการศึกษา 2552

วิชา	คะแนนเฉลี่ยระดับ เขตพื้นที่การศึกษา	คะแนนเฉลี่ยระดับ สพฐ.	คะแนนเฉลี่ย ระดับประเทศ
1.ภาษาไทย	38.23	40.6	38.58
2.สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม	34.02	38.11	33.9
3.ภาษาอังกฤษ	30.75	39.07	31.75
4.คณิตศาสตร์	37.67	39.99	35.88
5.วิทยาศาสตร์	40.31	43.22	38.67
6. สุขศึกษา-พลศึกษา	64.77	69.04	64.76
7. ศิลปะ	43.89	46.32	42.49
8. การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	53.01	55.79	51.69

จากตาราง 3 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 คะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ส่วนกลุ่มสาระอื่นก็สูงกว่าเพียงเล็กน้อย ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) จะส่งผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา เพราะต้องใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) เป็นตัวบ่งชี้ส่วนหนึ่ง ซึ่งปัญหาของผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติที่ต่ำกว่าระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับประเทศ

อาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอนของครู เป็นต้น

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

กรรณมา พวงสมบัติ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อผลการทดสอบ O-NET ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่าระดับการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ผลการสอบ O-NET ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับควรปรับปรุง

กรรวรรณ จันทร์มา (2549, หน้า 87-88) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผล ต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลสรุปว่าระดับการบริหารงานวิชาการระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวม อยู่ระดับมาก และระดับคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดี การบริหารงานวิชาการ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนคือ การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอน ผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

คำแพง พิมสาร (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ตามทัศนของครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ รวม 4 ด้าน คือ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ส่งเสริมวิชาการ และการวัดผลประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มี เพศ อายุ และ ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน และไม่แตกต่างกัน ซึ่งแยกเป็นรายชื่อคือ ครูมีอิสระในการวัดผลการเรียนการสอนมากที่สุดในลำดับแรก สนับสนุนให้นักเรียนไปแข่งขัน วิชาการ ที่หน่วยงานต่างๆจัดขึ้นมากเป็นลำดับที่สอง แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่จัดตารางสอน มากที่สุด ลำดับสาม และสนับสนุนให้ครูจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้เหมาะสม กับเนื้อหาวิชามากที่สุดเป็นลำดับที่สี่

ชาญเจริญ ชื่อชวกรกุล (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่สองของโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดลำปาง พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่ 2 ของโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดลำปาง มีมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี

ฐิติมา สุวรรณ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการนิเทศภายใน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

นงนารถ อัมพร (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านปากข้าวสาร(บริษัทข้าวไทยจำกัดสงเคราะห์ 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานบริหารวิชาการของโรงเรียนทั้ง 12 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู พบว่าในภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยมีปัญหามากที่สุดในด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน รองลงมาคือปัญหาการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

บุชา ศรีสร้อย (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

พชรภมล คำไวย์ (2552, หน้า76-78) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส ช่วงชั้นที่ 3 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้ง 10 ด้าน พบว่ามีระดับการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพการศึกษารวมทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับพอใช้ ตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

มยุรี สมใจ (2551, หน้า 109-110) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการด้านต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น

ยอดชาย คำชาย (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนหนองบัววิทยาคม จังหวัดน่าน ผลสรุปว่ามีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน การดำเนินงานวิชาการมีการวิเคราะห์หลักสูตรทุกปี ประชุมครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีสมุดบันทึกการสอน มีรายงานการเข้าสอนและการเข้าสอนแทน รายงานผลการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชา มีระเบียบการวัดและประเมินผลของโรงเรียน มีเกณฑ์การจบหลักสูตรที่ชัดเจน มีการรายงานผลการประเมินรายปี รายงานของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบ ส่วนที่ไม่ได้ดำเนินงานคือ หลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ ติดตามผลการใช้หลักสูตร รายงานผลการใช้

หลักสูตรเมื่อสิ้นปี ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ตั้งคณะกรรมการ
นิเทศภายใน และกำหนดแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ

สทิพร เชาวน์ชัย (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนน O-NET
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก โดยตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้
ในการศึกษาคือ ความตั้งใจเรียน ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง
การเห็นประโยชน์ในการสอบ การทบทวนก่อนสอบ ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม และการเรียนกวดวิชา
ตัวแปรเกณฑ์ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนน O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจ่านกร้อง
จังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัวคือ คุณภาพการสอนของครู
และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

สมชาย คำปลิว (2549, หน้า 54-55) ได้ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการ
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมทั้ง 12 งาน มีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก ครูที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรม
การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน
มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน
ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะงานวิชาการเป็นหัวใจหลักในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา
ผู้เรียนและสถานศึกษา

สมชาย ไชยจินดา (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลสรุปว่าผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูจัดทำ
หลักสูตรท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ไม่ได้นิเทศ
ตามตารางที่กำหนดไว้ เพราะมีภาระอื่นมาก ส่วนใหญ่ผู้บริหาร และครูมีความสับสนเรื่องหลักสูตร
ซึ่งมี 2 หลักสูตรแต่มีโครงสร้างเนื้อหาสาระของกลุ่มวิชาและการวัดผลประเมินผลต่างกัน

จากผลการศึกษางานวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่ จะพบในด้านของการบริหารหลักสูตร การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศ ภายในสถานศึกษา การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ลู (อ้างถึงใน บุษบา ศรีสร้อย, 2551, หน้า 47) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหาร ทางวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยการใช้เครื่องมือที่ชื่อว่า Instructional Leadership Behavior Questionnaire (ILBQ) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารงาน วิชาการของครูใหญ่มีความสัมพันธ์สูงกับประสิทธิผลของโรงเรียน

แมททอกซ์ (อ้างถึงใน พชรภมล คำไวย, 2552, หน้า 28) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการในการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าความต้องการอยู่ในระดับสูงของผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คือ ความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านนิเทศ การประเมินผลการปรับปรุง การเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

จากผลการวิจัยต่างประเทศสรุปว่า การบริหารวิชาการเน้นที่กระบวนการนิเทศ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการจะมีลักษณะคล้ายกันในหัวข้อหลักๆ คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาทั้งสิ้น